

Tekopy tee ojehechakuaa'ýva

Organización de las
Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

Patrimonio
Cultural
Inmaterial

Ñañangarekóvo aimara rekopy Bolivia, Chile, Peru-gua Rekopy tee Ojepokokuaa'ỹva rehe

Tetã: Estado Plurinacional de Bolivia, República de Chile y República del Perú

Ojeporavopyre 2009-pe tembiapokue tekopy ojepokokuaa'ỹva rehegua iporãvévaramo

Ta'ãnga © UNESCO

Tekopy Tee Ojehechakuaa'ỹva

Ta'ãnga © UNESCO

Ko aporã ko'ã tetãmegua oñembohape jahechápa oñeñangareko porãve opaichagua arandu oñembohasáva ayvu rupi, upéichante avei purahéi ha arandu'yma (ao'apo ha ñemitỹ rehegua), ko'ã komunidápe: Bolivia (La Paz- Oruro- Potosí), Chile (Tarapacá- Arica- Parinacota –Antofogasta) ha Perú (Tacna – Puno – Moquegua).

Ko aporã hapo irundy, ha porandueta ojejapova'ekue umi komunidayguápe ha'ekueraite ojerurékuri pya'etemi oñemboguata hağua ; oku'ekuévo ohóvo opaite komunidaygua omõita

ijati'y oguata hağua ha'ekuéra oipota háicha.

5 ary oúva ryepýpe ko aporã ohekáta: Ojohu ha ombokuatia aimara komunita arandu'yma ha opa mba'ekuaa oñembohasáva hikuái ayvu rupi ; oñemombarete iñe'ẽ kóva ombohasa rupi tekopy tee ojepokokuaa'ỹva tekombo'e opaichagua rupi ; ojehyvykói ha oñemyasái aimara mba'ekuaa ohasáva ayvu ha mba'epuporã rupi, ha oñemombarete mba'ekuaa orekóva hikuái ao'apo ha iñemitỹ rehe.

📍 *Tembiapo ñangarekorã rehegua hechapyrã*

Organización de las Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia y la Cultura

Patrimonio Cultural Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'ỹva oñembohasáva sy ha túvagui iñemoñarepe yma guive, oñembopyahu peteiteime umi hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha oñemomba'évo hese ha péichape oipytyvó yvypóra rekoeta ha iñapytu'ú roky ñemomba'évo.

Wayuus, apopyrāita oipurúva pūtchipũ'úi ("ñe'ëngatu")

Colombia Retã

Wayuus komunida opyta Península Guajira-pe, oíva Colombia Venezuela mbytépe. Hekorānguéra oñemopyenda jerovia, ñembo'e ha mba'eporāme, oisāmbhyýva chupekuéra mba'éichapa oiková'erā ojoapytépe ha heková'erā avei ikomunidakuéra.

Oimérõ máva hekoavýva ijapytepekuéra, péva ojevvyva'erā ijehe ha ombojevy mba'évai mba'e porāme ; ko'ã tekorã omboguata mburuvichakuéra hekokatúva ijapytepekuéra : umi pūtchipũ'úis térã "ñe'ëngatu", máva ha'évéva ombotatapeju hañua ñorairõ oíva mayma ijatykuéra pa'úme ; wayuus apytépe kuña oñemombá'e ha rasánte hekoporã ha hekokatu hikuái.

Oĩramo javo'ói ijapytepekuéra, mokõive oñokarãiva, oporombopochy ha

ipochéva, ojerure peteĩ pūtchipũ'úi-pe omoirũvo chupekuéra. Ohesa'ýjo rĩre oikóva, pūtchipũ'úi oikuaaka mburuvichakuérape ohekaseha tape oñesolutionávo pe ñorairõ mbarete'ýre. Lñe'ë oñemoneĩramo, oñepyrũ ñomongeta pūtchipũ'úi renondépe, ha ha'e oñemongu'e mbegue, akã guapy porã ha hekópe porã.

Ombogue ha ombojevy hañua tembiapo vaicha oiporu hikuái heta símbolo, umivarã oiporu hikuái mbo'y itágui ijapopyre térã ojuka vaka, ovecha ha kavara oikuave'ë jávo hembiaapo vaikuére. Umi mba'e ivaiivaivéva ojapova'ekue rehe ikatu oikuave'ë umichagua pojoapy, oñekuave'ëva ñembo'e pevarã ojejapóva oguata aja, ha oñehenói umi ogapy oñorairõva peguakuérape jahechápa ojevy ha oiko porã jey ojoapytépe hikuái.

Ta'anga © UNESCO

Tekopy Tee Ojehechakuaa'ýva

Ta'anga © UNESCO

Umi wayuus rekorã, oipurúva pūtchipũ'úi ("ñe'ëngatu") ©2009 Jayariyu-gui

Ta'anga © UNESCO

Organización de las Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia y la Cultura

Patrimonio Cultural Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'ýva oñemobhasáva sy ha túvagui iñemoñarépe yma guive, oñembopyahu peteĩteime umi hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha oñemombá'ëvo hese ha péichape oipytyvõ yvypóra rekoeta ha iñapytu'ũ roky ñemombá'ëvo.

Garifuna ñe'ë, jeroiky ha mba'epuporã

Tetã: Belice, República de Guatemala, República de Honduras, República de Nicaragua

Umi Garifuna ningo osë heta aty África ha Kariveyguá ojojupyrégui, ha hembikuaakuéra ojoajupa ojehekuéra. Yma siglo XVIII, okañy rire Isla San Vicente-gui, opyta oiko hikuái América Central rembe'ýpe, Atlántico gotyo. Ko'áña ã komunida oiko Honduras, Guatemala, Nicaragua ha Belice-pe. Ñe'ënguéra ouarawak ha hetaite royrõ, ñemboyke ha apo'í rãinguágui oikove oúvo. Opaichagua úragas oreko hikuái, mombe'upy ojykyiva hikuái ojoapytépe péicha ku pyharekue oñembyatypáramo térã aty guasuhápe hamba'e. Mba'epuporã

orekóva hikuái ombyatypa África ha ava Amerikaygua mba'e, ha haipy orekóva katu ombyatypa garifunas rekoasa ha arandúyma ñemity, pirakutu, ygarata'apo ha óga vyguigua mopu'ã rehe. Ipuraheikuéra rupi jeyvéramo oñembohory oikóvare ha opurahéi hikuái tamborpúpe, ha upekuévo opavave oíva ojerokypajoa.

Garifuna-kuéra rekópe tuicha mba'eterei gueteri ko'ã teko'yma orekóva hikuái ; umi karai tuja hína oñangarekóva imbarete ha'gua ko'ã ñembo'e ha vy'aguasu yma oñembohasáva ayvu rupi.

Ta'ánga © UNESCO

Tekopy Tee Ojehechakuaa'ýva

Ta'ánga © UNESCO

☞ *Garifuna ñe'ë, jeroiky ha mba'epuporã.*

Organización de las
Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

Patrimonio
Cultural
Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'ýva oñembohasáva sy ha túvagui ñemoñarépe yma guive, oñembopyahu peteiteime umi hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha oñemomba'évo hese ha péichape oipytyvó vyypóra rekoeta ha ñapytu'ũ roky ñemomba'évo.

Candombe ha moõpa oñembopu : mba'eapo atypegua

Tetã: Uruguái Retã

Ta'ãnga © UNESCO

Arateĩ ha péicha arete jave umi tambor de candombe ipujoa barrio del Sur Montevideo ryepyépe, ha mokõi barrio opytáva Uruguái Tavusúpe, hérava Palermo ha Cordón, oikohápe heta tapicha Africaygua ñemoñare. Oñepyrũ mboyve oñembohysýi ha oñembopu umi candombe, tapichakuéra oko'íva oñembyaty tata jerére ombojojávo hembiporu ha upekuévo ovy'a ojoapytépe.

Oñepyrũ vove churuchuchu, tenendete omyakã tapicha momorãmbý, oúva umi ogapy tambor mbopuhára ha'evevéva ymaite guive tambor ñembojóupe. Hapykerikuéra katu hysýima tambor'ikuéra mbopuhára, ambue tapicha oikémava avei ko jerokýpe térãkatu hóga guive ojesarekóva vy'aguasu oikóva rehe. Mbohapyve távape ipu'ambue "piano" –pevahína tambor tuichavéva ha hyapu hatávéva-ha péicha tambor-kuéra ipujoavýpe oñombohovái hikuái, ha ombojoaju mbohapyve barrio-pe ha avei omopeteĩ chupekuéra.

Candombe ombohasa ojupekuéra ogaygua Africaygua ñemoñare ; péicha rupi ko jeroky ndaha'etí teko tee ñemombareterã año, síno purahéi

vy'arã uruguigua ha peteĩ mba'eapo ombojoajúva chupekuéra ha hapo mbaretéva umi barrio-pe. Avei péicha rupi umi tapicha ohechauka hekokuéra atypegua, ha omonge'ú chupekuéra ojevývo hekokuéra ymáme tambor-pu rupi arete jave hamba'e.

Ta'ãnga © UNESCO

Tekopy Tee Ojehechakuaa'ýva

Organización de las Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia y la Cultura

Patrimonio Cultural Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'ýva oñembosávva sy ha túvagui ñemoñarépe yma guive, oñembopyahu peteíteime umi hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha oñemomba'évo hese ha péichape oipytyvõ yypóra rekoeta ha ñapytũ roky ñemomba'évo.

Oveevakuéra ñembo'e

Tetã: Estados Unidos Mexicanos

Oveevakuéra rehegua ñembo'e hína jeroky ohóva ojopógui yvy porã rehe ha oñemboguata heta ypykuéra atýpe México ha Centroamérica-pe, ko'ýte umi totocano apytépe Veracruz Estado-pe, opytáva kuarahyresêvo México. Ha'é rupi oñemomba'ese tekoha ha arapy, ha upéichante avei joaju ha jekupyty oíva ijapytepekuéra.

Ñembo'e guasu aja, irundy mitãrusu ojupi peteĩ vyrapo'ipuku amo 18 ha 40 méetro rupi ijyvatéva; péva peteĩ vyra oñekytĩmbyréva ka'aguýpe oñeñembo'e'asy rire yvyty tupãme. Pe vyra ojejupihá mataitépe ambue tapicha oguapy ha omombipu ha otambor-pu asy kuarahy, itũpãme ġuarã, ha upéichante avei oñe'ẽ yvu oúva kuarahyresê, kuarahyreike, yvate ha yvýgui. Péicha oñembo'e rire, ojerokyvakuéra oñeñapytĩva peteĩ piólare, opoi ijehegui guyraramoguáicha, ha oúvo yvýpe avei pióla ojelihara oúvo, umi tapicha oġuahẽ meve yvýpe.

Opa hendáicha ojejerokyháicha ko ñembo'e jeroky ojejapo oñemoingove jeyjávó arapy, ha péicha rupi ja'ekuaa ko'ã jeroky ohechauhaka mba'éichapa ha'ekuéra ohecha ko yvóra ha avei komunida mba'eporã, ha péva okomunika chupekuéra itupãnguéra ndive ha ohechauhaka akãrapu'ã rape. Opa tapicha oñemongu'éva ko jerokyrã ha mayma ohua'iva omironeávope ġuarã ko jeveve vy'a ha'ehína mba'eporã ha'ekuéra ijaguarávo hekopy tee ha hekokuéra rehe, ha upekuévo avei ohechauhaka hikuái omomba'eha ko'ã mokõi mba'e.

Ta'anga © UNESCO

Tekopy Tee Ojehechakuaa'ýva

 Oveevakuéra ñembo'e.

Ta'anga © UNESCO

Organización de las
Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

Patrimonio
Cultural
Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'ýva oñembohasáva sy ha túvagui iñemoñarépe yma guive, oñembopyahu peteĩteime umi hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha oñemomba'évo hese ha péichape oipytyvõ vyypóra rekoeta ha iñapytu'ũ roky ñemomba'évo.

Zápara retã ayvu tee ha hembikuaapy

Tetã: Ecuador Retã ha Peru Retã

Ta'anga © UNESCO

👁️ Zápara
retã ayvu tee ha
hembikuaapy.

Tekopy Tee Ojehechakuaa'ýva

Zápara retã oiko ka'aguy guasute amazonas rehegua opytáva Perú ha Ecuador mbytépe. Ha'ekuéra oiko peteĩ tenda oimenevoi hetavehápe ka'avo ha mymba, ha ha'ekuérantema hemby pe tetã guasu aty yma ou mboyve espanyaguakuéra heta táva ombojoajuva'ekue. Amazonas korasõ ruguaitépe ojora hikuái heko ñe'ẽnguéra ári, ha hetaitemi mba'ekuaa oreko hikuái ijererehegua, ohechakaháicha ñe'ẽndy kakuaa ka'avo ha mymba rehegua ha pohã ñana rehegua arandu orekóva. Ipatrimonio-kuéra avei ojehechakuaa mombe'ugua'u, ñembo'e, mba'eporã po ha ñe'ẽ rupi. Kóva avei, pype ijatypágui opaichagua arandu oñembohasáva ayvu rupi, tuicha mba'eterei ko región-pegua mandu'ápe.

Ta'anga © UNESCO

Irundy siglo pukukue espanya poguýpe, tembiguái reko, mba'asy, católiko rekópe ñemoinge, ñorairõ ha yvy jeitypa omombovypaite chupekuéra. Jepémo heta tukumbóma ho'a hí'arikuéra, zapara-kuéra ñeha'áme omoingove hí'arandu ka'aty. Omenda rupi indígena ambue tetãygua ndive, umíva aptytépe quechuas ha mestizo, ha'ekuéro oikove gueterei.

Patrimonio cultural inmaterial

Wajapi mba'ekuaa ayvu ha ta'anga rupigua

Tetã: República Federativa del Brasil

Umi wajapi tupi-guaraní retäygu ha oiko hikuái yvatévo amo Amazonía-pe. 580 tapicha ko'ağaitéramo oikóva pe komunidadape ijaty irundypa atymimíme ha oĩ hikuái yvy Estado de Amapá oñangarekohápe, yvatévo ha kurahyresêvo opytávape. Wajapi ymaite guive oiporu hikuái ka'avo ombojegua hağua hetekuéra, avei oiporu ambue mba'eve pevarã. Heta ára ohasa rire ha'ekuéra oguerojera ohóvo ayvu, oñeñopêhápe ojuehe ta'anga ha ñe'ê, ohechakáva mba'éichapa ha'ekuéra ohecha ko arapy, ha ha'e rupi avei omyasãi hikuái arandukuéra tee ikomunidapegua.

Ta'anga omoheñóivo hetére mamove ndojehecháiva ha ojehero kusiwa ; péva ojapo hikuái ka'avo Amazonas-pegua rykuéri, pe ka'avo héra bija, ha ombojehe'a hikuái ambue mba'e rykue ndive. Hasyhína hi'artekuéra jaiporuporã hağua hekópe ; umi

wajapi he'í máva oñepyrũ hağua ojapo oikotevéva ojapomimíva oúvo umi ta'anga amo irundypa ary guivéma. Jaguarete, mbói guasu, panambi ha pira umíva omoha'angavéva hikuái.

Umi kusiwas ta'anga ogueromandu'a yvypóra ñepyrũmby ha oñemyasãi hetaitemi jeroviapy yvypóra ñepyrũmby rehegua rupive. Ta'anga oñembojegua hetekuéra rehe ojoguetaha ojopógui jeroviapy amerikaygua oñemyasãi yma guive ayvu rupi rehe, ha hetaiterei mba'e umi tetã reko rehegua ohechauka, jámane jeiko ojoapytépe, teko rehegua, mba'eporã ha opaichagua jeroviapy. Añetehápe ningo kusiwa ohechauka umi wajapi reko tee, he'eséva ndopytái pe ta'angápe año, síno hetaireive mba'e oikuaakase. Ta'anga omoheñóiva hikuái hembikuaa yma rehegua katuínte oñembopyahu, umi moh'a'angahára indígena ombopyahumemégui hembiapokuéra.

Ta'anga © UNESCO

Wajapi ra'anga

Ymaite guive komunida wajapis opytáva yvatévo Amazonia-pe ombosako'i yvyra rykue isa'yhetáva oiporúva ombojeguasa'ipa hağua hete. Omoha'anga hikuái jaguarete, mbói guasu, panambi ha pira hamba'e omyasãivo ijeroviapy arapy reñói rehegua ombohasáva hikuái ayvu rupi ymaite guive

Tekopy Tee Ojehechakuaa'yva

Ta'anga © UNESCO

Ta'anga © UNESCO

Organización de las Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia y la Cultura

Patrimonio Cultural Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'yva oñembohasáva sy ha tívagui iñemoñarépe yma guive, oñembopyahu peteiteime umi hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha oñemomba'évo hese ha péichape oipytyvó yvypóra rekoeta ha iñapytũ roky ñemomba'évo.

Cocolo ñoha'ãnga jeroky

Tetã: República Dominicana

Ta'ãnga © Diego Félix

Cocolo ñoha'ãnga jeroky heñói siglo XIX mbyte rupi mba'apoharakuéra oñe'eva oupyre Karive guio ha opyta República Dominicana-pe. Pe komunida iñambuéva iñe'ë ha heko rupi omoheñói itupão, imbo'ehao ha joaju oñopytyvõ haña hikuái imba'ekueraitéva. Ñoha'ãnga jeroky ymavéva omopetei chupekuéra mamove ndojehecháigui ã mba'e. Ñepyryrã ko ñoha'ãnga oñemomirĩ ha oiko tembejugarúpe ; pe ñe'ë "cocolo" ohero umi ova pyahúva omba'apóva inglaterraygua takuare'ëndýpe upe ypa'úme ; katu ko'áña guarã opavave oguerovy'a ha ijaguara hese.

Cocolo ñoha'ãnga ymavémi ojejapo Navidad, San Pedro ára ha carnaval oguerovy'a jave. Moha'ãnga'apohára ombojoaju ojuehe heta mba'e oikóva, jámane ñembo'e Tupã ra'y reñói rehegua, purahéi ha jeroky oupyre Africa-gui, vyrorei okóva tapichakuéra apytépe, mombe'upy ha tapicha ra'eve péicha ku oguenohéva hikuái ñe'ëporãhaiptyrégui, umíva apytépe oĩ "David y Goliat", "Moko-Yombi" térã "Indios y Vaqueros" hamba'e. Ko'agaitéramo umi cocolo ñemoñarekuéra oikepaitéma dominicana reko ha iñe'ëme. Jepémo umi karai ha kuñakarai ituja ha iña'ũguivéva oñe'ë gueteri inglés Kariveygya hogapype, ambuekuéra

oñe'ëmbaite castellano añoite nunga, ha péva omoinge tesaparápe cocolo ñoha'ãnga jeroky. Ko'agaitéramo petei ñoha'ãngahára atymíntema oñemongu'e ombahasávo mitárusu pyahukuérape heko. UNESCO, umi komundaygua pytyvõme, ombosako'i petei tembiaporã guasu, jahechápa oipytyvõ oñemombarete jeývo ko'ã tapicha reko tee, ikatu haña'ũcha omyasái porãve hikuái ko hembikuaa, ojehecharamo chupekuéra ha ohupyty pytyvõ viru rupi.

Ta'ãnga © UNESCO

Ta'ãnga © UNESCO

Tekopy Tee Ojehechakuaa'ýva

Jeguata kate tape rehe Cocolo reko rehegua Festival tenondeguápe, San Pedro de Macoris-pe, República Dominicana

Organización de las Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia y la Cultura

Patrimonio Cultural Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'ýva oñembohasáva sy ha túvagui iñemoñarépe yma guive, oñembopyahu peteiteime umi hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha oñemomba'évo hese ha péichape oipytyvõ yvypóra rekoeta ha iña'ũ roky ñemomba'évo.

Tetã Rekopy tee mombe'ú : opavave ombyatypyre

Tetã: República del Perú

Perú Retã Rekopy tee mombe'ú ningo ko'ağaitéramo ombyaty heta tapichápe oñemono'ó ha oñembokuatia hağua Tekopy tee Ojepokokuaa'ýva opaichagua. Ko tembiapo opyta Instituto Nacional de Cultura (INC) rembiapo kuápe; péva ombyaty, ombokuatia ha omyasái tekopy tee ha hembiporã ome'ë chupe Léi 28296, ha'éva Perú Retã Rekopy Tee Léi; upéichante avei Convención Tekopy tee ojehechakuaa'ýva Ñangarekorã (UNESCO)-gua ome'ë chupe pe pokatu.

Ko tembiapo kakuaa ombyatypaite opa mba'e ojejapóva, mba'e ohechakáva, ayvu opaichagua, mba'ekuaa, kuaa ha upéichante avei tembiporu, pojooapy, ha tenda oikohápe umi mba'e, umi komunida, aty ha tapicha peteítei orekóva hekopy teéramo, ha oñemyasáiva katuínte campaña pevarã oñemboguatáva rupi, ombosakoíva INC umi Dirección Regional rupi.

Petei teko'arandu péicha ku oíva tapichakuéra apyitépe ojedeklara hağua, pe komunida, asociación, aty téra tapicha peteítei ojerureva'erã PCN-pe péicha ojapo hağua, ha omoğuahẽ peteĩ kuatia omba'ajerurehápe INC regional-kuéra oimehapeguápe. Pe kuatia orekova'erã:

1. Tembiapo oñehesa'ýjohápe mba'épa ha mba'éichapa pe tekorechakaha ha avei omopyendáva mba'érepa tuicha mba'e pe komunidápe hamba'e.
2. Arandukaporupyre, oñeñe'ë ha oñehesa'ýjohápe documental-kuéra.
3. Joapy: ta'ãnga, diagrama, partitura, mba'epu ñongatupyre téra moha'angapyre hamba'e.

Ta'ãnga © UNESCO

Tekopy Tee Ojehechakuaa'ýva

Ta'ãnga © UNESCO

Ta'ãnga © UNESCO

Organización de las Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia y la Cultura

Patrimonio Cultural Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'ýva oñembosáva sy ha tívagui iñemoñarépe yma guive, oñembopyahu peteíteime umi hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha oñemomba'évo hese ha péichape oipytyvó yvypóra rekoeta ha iñapytu'ú roky ñemomba'évo.

Centro Regional para la Salvaguardia del Patrimonio Inmaterial de América Latina (CRESPIAL)

CRESPIAL oñemoheñói jasypo 2006-me UNESCO ha Perú Rekuái oñemoĩ rire peteĩ ñe'ẽme péicha ojaipóvo, jahechápa oñemongu'e tembiapo oñeñangareko ha oñemo'ávo América Latina rekopy tee Ojepokokuaa'ýva, jahechápa oñeipytyvõ política estado guive oñemomba'e ha oñemyasãivo opaichagua latinoamérica rembikuaa arandu. Ojeheka umi política ñangarekorã oñemboguatáva Tetanguéra Pyeguápe omomba'e ha uguata Tekopy tee Ojepokokuaa'ýva Ñangarekorã Convención.

Ha'e rupi peteĩ institución oku'éva ijehogui ha ojepsóva ambue tetãme avei, oipytyvõ oñeñangarekóvo Tekopy tee Ojepokokuaa'ýva ha pevarã ombohape tembiapo Tetanguéra Pyeguápe. Ohesa'ýjo política ñangarekorã oñemboguatavahína Tekopy tee Ojepokokuaa'ýva rehegua situ, opaite tetã pyeguápe, ha upevarã ombyaty ha ohesa'ýjo marandu ileikuéra ha institución hesekuéra omba'apóva rehe ; upéichante avei tembiaporã oñemboguatavahína umi tetãme, ohechakuaa hañuáicha

mba'eichaitépa uguatahína tembiapo Convención 2003-pe guare he'íva oñemoañete hañua.

Oñemoheñói ha oñembohapejavo política estado guive oñeñangareko hañua Tekopy tee Ojepokokuaa'ýva rehe, CRESPIAL omboguata mbo'esy ñembokatupyryrã Tetanguéra Pyeguápe. Ko'agaitéramo omboguatahína mokõi mbo'esyry internet rupi : Tekopy tee Ojepokokuaa'ýva Jehechakuaa, Ñongatu ha Ñembokuatia, ha Tembikuaa Arandu rehe Mba'aporã Ñemohenda.

CRESPIAL omboguatamimi ko'ã tembiapo tetanguéra pyeguápe: Tembiaporã hérava "Komunida Aimaras Bolivia, Chile ha Perugua Tekopy tee Ojepokokuaa'ýva, Ñangarekorã », tembiaporã "Guarani Arandupy Ñembokuatia "; ha tembiaporã "Africaygua ñemoñare Arandupy "

Ko'agaitéramo CRESPIAL-pe oĩ ko'ã tetã: Argentina, Bolivia, Brasil, Chile, Colombia, Costa Rica, Cuba, Ecuador, Paraguái, Perú ha Uruguái.

Tekopy Tee Ojehechakuaa'ýva

CRESPIAL

CENTRO REGIONAL PARA LA SALVAGUARDIA DEL PATRIMONIO CULTURAL INMATERIAL DE AMÉRICA LATINA

Cuzco

Organización de las Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia y la Cultura

Patrimonio Cultural Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'ýva oñembosáva sy ha tívagui iñemoñarépe yma guive, oñembopyahu peteĩeime umi hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha oñemomba'évo hese ha péichape oipytyvõ yvypóra rekoeta ha iñapytu'ũ roky ñemomba'évo.